

Bed en Censur af 5 Rd.		Fra selve Pladsen.	Fra Fabrikken.	Talt.
—	—	15	1	16.
—	—	19	1	20.
—	—	25	2	27.
—	—	42	3	45.
—	—	69	10	79.

Hvorledes Forholdet vilde stille sig, hvis der flet ikke fordredes nogen Censur, kan vel ikke bestemt opgives efter hvad der foreligger; men da Byen alt nu tæller, foruden 90 Tyende og 120 Kjøbmands- og Haandværksvende, 111 egentlige Næringsdrivende og 34 Arbeidere, medens Fabrikken, som for en stor Deel drives med Dvinder og Børn, foruden Cieren og 15 Mestere og lignende Betjente, kun har 63 mandlige Arbeidere, saa vilde Forholdet selv under denne Forudsætning, og selv affect fra selve Byens raske Udvikling, ikke frembyde nogen Betænkelighed.

Hvorvel nu den ovenstaaende Fortegnelse ene er bygget paa den nuværende Sattig- og Skolestat, som ved Handelspladsens selvstændige Udvikling uden Tvivl vil stige, og hvorvel der hertil endnu vilde komme andre Communeudgifter (som dog for en væsentlig Deel ventes dækkede ved Jordernes Grundrente m. v.) saa vil en saadan Forøgelse dog ikke kunne forandre det indbyrdes Forhold imellem de nævnte tvende Klasser af staaende Indvaanere, og dette Forhold viser i hvert Fald, at her aldeles ikke kan være Tale om nogen saadan Overvægt af Fabrikens Cier med dennes Arbeidere, at heri kunde søges nogen Berettigelse til, som Nødværge derimod, at gribe til ganske extraordinære Foranstaltninger. Det bliver derfor unødvendigt at undersøge, om det virkelig vilde være saa unaturligt, om Cieren af den Fabrik, som er „Grundlaget for Byens Existens“ (see Udkastets Motiver til S 3) og af hvilken „næsten alle Indvaanere enten directe eller indirecte leve eller hvorfra de dog have en betydelig Hjælp til deres Existens“, (see den foregaaende Betænkning Pag. 369) virkelig fik en betydelig Indflydelse paa Bestyrelsen af de Anliggender, hvori han har saa stor Interesse. Af de 16 høiest Betsatte svarede ifølge den ovenfor anførte Liste Fabrikens Cier 118 Rd., de øvrige 15 tilsammen 138 Rd. 92 f. Ifølge den af det forrige Udvalg citerede Be-

retning af 12te September 1850 var den gang Bygningernes Assuranceværdi for Fabrikken 179,040 Rd., for hele Resten 48,200 Rd.). Det bliver heller ikke nødvendigt at drøfte, hvorvidt Fabrikarbejderne ere mindre selvstændige, end den arbejdende Klasse i det Hele, og hvorvidt Afhængighedsforholdet mellem Arbejdsherren og Arbejderen ikke er et gensidigt. Hovedsagen er nemlig, at Intet i de herværende Forhold udtræver, hvad kun den yderste Nødvendighed kunde retfærdiggjøre: Indførelsen af exceptionelle — man kunde sige polemiske — Regler for Valgretten og Valgbarheden.

Udvalget skal derfor indstille, at Fordringen om Leiecontracter af en vis Bessaffenhed, hvor til vor øvrige Lovgivning ikke vides at indeholde nogen Analogi, opgives. Naar der til Udøvelsen af politiske Rettigheder ikke fordres Grundbesiddelse, (hvorom der her naturligtvis lige saa lidt kan være Tale, som ved de egentlige Kjøbstæders communale Ordning), saa maa det være det Offentlige ligeegyldigt, under hvilken Leiemaaletsform Bedkommende skyldstgjør Bestillingen af fast Bopæl med egen Dug og Diff i den fastsatte Tid. At fordrø skriftlig Leiecontract, med et Tjerdingsaars Opsigelse, foreviist Communalbestyrelsen, er derfor ikke blot en unødvendig Byrde for alle Leietagere, som ellers maa flet ikke vilde behøve skriftlige Contracter, men det vilde tillige forleile Diemedet, fordi, som alt det forrige Udvalg har fremhævet, en forvarig Bibeholdelse af Bopælen ikke vil forøge Arbejdernes Selvstændighed ligeoverfor Fabriksherren, naar denne kan affædige dem fra selve Arbejdet, og fordi Bestemmelsen derhos hovedsageligen kun vil ramme de mere anseelige og dannede af Fabrikens Betjente, med hvis Bestilling Frihellig er forbunden.

Heller ikke har der i Udvalget været deelte Meninger om, at en Censur af 5 Rd. maa ansees for uholdbar ligeoverfor de nu forelig-